

KHRYSTYNA NIKOLAICHUK

 <https://orcid.org/0000-0003-1703-7830>

Narodowy Uniwersytet Lwowski im. Iwana Franki we Lwowie, Ukraina

Materiały do nauki języka polskiego jako obcego na podstawie słuchowisk radiowych: kilka uwag z etapu testowania metodą *design thinking* (część I)

**The materials for teaching Polish as a foreign language based on radio dramas:
some remarks from the testing stage using the design thinking method (part I)**

Abstract: The article presents the results from the testing stage of two lessons prepared on the basis of Polish radio dramas: a crime story and a story about the life and death of Wanda Rutkiewicz. The lessons are prototypes that were created as a result of working by means of the design thinking method. In the previous stages, the interviews were conducted with potential users of these materials, the main design challenges were defined, and then the ideas that responded to the previously formulated challenges were generated by the multidisciplinary team. The testers were teachers and foreigners learning Polish as a foreign language at the B2/C1 level. The feedback was collected by analyzing the survey data, messages sent by email or other internet messengers, and conversations with the respondents. In this work, the main focus was put on tasks that met with the testers' approval.

Keywords: radio dramas, design thinking, teaching Polish as a foreign language

Abstrakt: W artykule przedstawiono wyniki etapu testowania dwóch lekcji stworzonych na podstawie polskich słuchowisk radiowych: kryminału oraz historii o życiu i śmierci Wandy Rutkiewicz. Lekcje są prototypami, które powstały jako rezultat pracy metodą *design thinking*. Na poprzednich etapach przeprowadzono rozmowy z potencjalnymi użytkownikami tych materiałów, zdefiniowano główne wyzwania projektowe, a następnie przez multidyscyplinarny zespół wygenerowano pomysły odpowiadające sformułowanym wyzwaniom. Testerami byli lektorzy oraz obcokrajowcy uczący się języka polskiego jako obcego na poziomie B2/C1. Opinie zwrotne zebrano poprzez analizę danych z ankiet, wiadomości wysłanych drogą mailową albo w innych komunikatorach internetowych, a także rozmów z respondentami. W niniejszej pracy zwrócono uwagę głównie na zadania, które spotkały się z aprobatą testowanych osób.

Słowa kluczowe: słuchowiska radiowe, *design thinking*, nauczanie języka polskiego jako obcego

Wstęp

Słuchowiska radiowe przyciągają uwagę różnych badaczy, przede wszystkim medjoznawców (Bardijewska, 2001; Pleszkun-Olejniczakowa, Bachura, Pawlik, 2011; Bachura, 2012; Pawlik, 2014). W mniejszym stopniu ten gatunek sztuki radiowej staje się przedmiotem naukowych zainteresowań glottodydaktyków. Sposoby na wykorzystanie utworów tego typu w nauce języka polskiego jako obcego, a także korzyści płynące z odbioru słuchowisk radiowych przedstawiono w artykułach Anny Trębskiej-Kerntopf (2008) oraz Khrystyny Nikolaiczuk (2020). Należy nadmienić, że ten gatunek sztuki radiowej ma ogromny potencjał glottodydaktyczny, niewykorzystany jednak, o ile mi wiadomo, w żadnych obszerniejszych publikacjach do nauki języka polskiego jako obcego. Istnieją natomiast ciekawe propozycje glottodydaktyczne oparte na materiale pochodzącym z innych utworów, w tym: 1) piosenek (Majkiewicz, Tambor, 2022; Barkowska i in., 2024); 2) dzieł literackich (Hajduk-Gawron, 2003; Trześniewska-Nowak, 2020; Tambor, Gęsina, 2024); 3) filmów (Budzik, Tambor, 2018) *etc.*

Niniejszy artykuł przedstawia wyniki badań przeprowadzonych w ramach większego projektu¹, w którym podjęto próbę stworzenia materiałów dydaktycznych na podstawie polskich słuchowisk radiowych z uwzględnieniem *design thinking*. Jest to znana na całym świecie metoda kreatywnego rozwiązywania problemów, której stosowanie znacznie zwiększa szanse na późniejszy sukces szeroko rozumianego projektowanego produktu. Sięga się po nią przede wszystkim w celu znalezienia innowacji, ale też doskonalenia tego, co już istnieje, i dostosowania pewnej usługi, produktu *etc.* do potrzeb ich użytkowników. Autorzy podręcznika *Laboratorium Design Thinking. Kurs design thinking dla nauczycieli akademickich nauk społecznych* zwracają uwagę na to, że:

Design thinking to sposób myślenia, który wspiera rozwiązywanie problemów i tworzenie nowych, innowacyjnych rozwiązań w oparciu o głębokie zrozumienie potrzeb tych, którzy mają z nich skorzystać. Najważniejsze w *design thinking* są koncentracja na potrzebach człowieka, zrozumienie, otwartość i współpraca (Gołębiowska i in., 2022: 17).

¹ Artykuł przygotowano jako część projektu pt. „Sztuka, *design thinking* a glottodydaktyka: wykorzystanie myślenia projektowego w tworzeniu materiałów do nauki języka polskiego jako obcego (na podstawie polskich słuchowisk radiowych)” (BJP/PON/2023/1/00013/U/00001), sfinansowanego przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej w ramach programu Polonista NAWA.

Praca metodą *design thinking* jest złożonym procesem, na który składa się pięć podstawowych etapów: odkrywanie/empatyzowanie, definiowanie wyzwań projektowych/diagnoza potrzeb, tworzenie rozwiązania/generowanie pomysłów, prototypowanie, testowanie, po których następuje wdrażanie na rynek². Na poszczególnych etapach zespół projektowy zadaje sobie podstawowe pytania: „Dla kogo projektujemy? Po co to robimy? Co w związku z tym proponujemy? Jak to wygląda? Czy działa? Czy jest możliwe do wdrożenia?” (Michalska-Dominiak, Grocholiński, 2019: 16). Każdy z etapów ma określone zadania oraz odpowiednie narzędzia niezbędne do ich realizacji.

Celem artykułu jest przedstawienie wyników testowania lekcji do nauki języka polskiego jako obcego na podstawie słuchowisk radiowych, ze szczególnym naciskiem na zadania, które spotkały się z aprobatą testerów³. W tym etapie pracy metodą *design thinking* wzięło udział 63 użytkowników: 1) 20 lektorów (osoby, dla których język polski jest językiem ojczystym (5) bądź obcym, wyuczonym (15)); 2) 43 uczących się języka polskiego na poziomie B2/C1. Respondenci tej grupy byli zróżnicowani pod względem wieku, zawodu i narodowości (pochodzili z Białorusi,

² Niewątpliwie elementy *design thinking* były już niejednokrotnie wykorzystywane podczas przygotowywania materiałów glottodydaktycznych. Przede wszystkim chodzi o stworzenie prototypów i samo testowanie zadań: autorzy podręczników oraz różnego typu pomocy dydaktycznych sumiennie sprawdzają je bowiem na zajęciach z obcokrajowcami i doskonałą lekcję, ćwiczenia, zanim pojawiają się one w ostatecznej wersji książek. Wymienione etapy jednak są ostatnie w pracy metodą *design thinking*. Poprzedzają je rozmowy z potencjalnymi użytkownikami, sformułowanie głównych wyzwań na podstawie cytatów z wywiadów oraz generowanie pomysłów przez zróżnicowany zespół projektowy. Należy nadmienić, że w ramach niniejszego projektu szczególnie ważne były odpowiedzi obcokrajowców uczących się języka polskiego: w kontekście samodzielnej nauki to właśnie oni stają się głównymi odbiorcami przygotowywanych materiałów. Na podstawie cytatów z wywiadów powstały wyzwania, czyli pytania generatywne, skonstruowane według schematu: (1) Jak moglibyśmy pomóc/zapewnić obcokrajowcowi + (2) potrzeba rozmówców z etapu empatyzowania + (3) metafora, twierdzenie zaczerpnięte z wywiadów, inspirujące zespół do burzy mózgów. W ten sposób stworzono sześć podstawowych pytań: 1) jak moglibyśmy zapewnić obcokrajowcowi urozmaiconą naukę języka polskiego tak, aby czekał na kolejne zadania jak w dzieciństwie na wspólne czytanie bajek?; 2) jak moglibyśmy zapewnić obcokrajowcowi nieszablonową naukę języka polskiego tak, aby poczuł kopnięcie w świadomość i pobudził swoją wyobraźnię?; 3) jak moglibyśmy pomóc obcokrajowcowi opanować język codziennej komunikacji Polaków tak, aby bez stresu mógł się z nimi porozumiewać?; 4) jak moglibyśmy pomóc obcokrajowcowi odkryć ciekawostki o Polsce tak, aby zaskakiwał Polaków opowieściami o syrence z dwoma ogonami?; 5) jak moglibyśmy pomóc obcokrajowcowi utrzymać motywację do samodzielnej nauki polskiego tak, aby czuł się niczym rywal w zespołowej grze?; 6) jak moglibyśmy zapewnić obcokrajowcowi różne formy kontaktu ze słuchowiskiem tak, aby miał wrażenie, że czyta książkę lub ogląda film?

³ Ze względu na ograniczenia formalne nie sposób przedstawić wszystkiego w jednej publikacji. Uwagi i komentarze testerów dotyczące samego pomysłu stworzenia lekcji na podstawie słuchowisk radiowych, kryteriów wyboru tego typu utworów w nauce języka polskiego jako obcego, szaty graficznej lekcji, układu zadań *etc.* zostaną zatem przedstawione w innym artykule.

Chin, Rumunii, Ukrainy i Włoch⁴). Lekcje przetestowano głównie w Centrum Języka Polskiego i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców „Polonicum” Uniwersytetu Warszawskiego oraz w Katedrze Filologii Polskiej Narodowego Uniwersytetu Lwowskiego im. Iwana Franki, a także w innych glottodydaktycznych ośrodkach polskich i zagranicznych (nie tylko akademickich). Opinie zwrotne uczących się języka polskiego były szczególnie ważne, ponieważ materiały zostały stworzone z myślą przede wszystkim o samodzielnej nauce. Taką koncepcję uzasadniono wynikami rozmów z pierwszego etapu badań metodą *design thinking*, czyli odkrywania/empatyzowania. Co prawda, w prototypach zaproponowano także dwa ćwiczenia do pracy w grupie, których użyteczność zamierzono sprawdzić na etapie testowania. Biorący udział w badaniu otrzymali link do filmu instruktażowego, pod którym zostały umieszczone linki do odpowiednich lekcji oraz ankiety. Wszystkie materiały, w tym testowane lekcje, można zobaczyć na YouTubie (https://www.youtube.com/watch?v=V_Cb-UmBJJQ).

Opinie zwrotne pozyskano z: 1) wypełnionych ankiet; 2) e-maili respondentów (w ankiecie został podany adres osoby testującej materiały); 3) wiadomości w sieciach społecznościowych, w tym w postaci nagrań, wysłanych przez lektorów lub uczących się; 4) rozmów z testerami, które następnie zostały spisane. To ostatnie źródło okazało się niezwykle cenne (należy przyznać, że ten sposób testowania jest najczęściej stosowany w pracy metodą *design thinking*). W trakcie spotkania z respondentami zadano dodatkowe pytania związane z prototypami, wyciągnięto wnioski dotyczące reakcji użytkowników (na przykład zachwyty, lekka irytacja, znudzenie) podczas wyrażania opinii na temat poszczególnych zadań, szaty graficznej *etc.* oraz przeprowadzono obserwacje uczących się podczas pracy z proponowanymi materiałami. Na etapie testowania potencjalnym użytkownikom prototypów (zgodnie z zasadami *design thinking*) zadano dwa główne pytania: 1) co spodobało mi się w pierwszej/drugiej lekcji?; 2) co bym chciał/chciała zmienić, dodać, usunąć *etc.* w pierwszej/drugiej lekcji?⁵

⁴ Sześciu uczących się nie podało informacji o kraju pochodzenia.

⁵ Odpowiadając na te pytania, respondenci nie odnosili się do każdego zadania, lecz zwracali uwagę na poszczególne aspekty lekcji, które wydawały im się ciekawe lub na odwrót – niepotrzebne, nudne. Niektóre opinie zwrotne były bardziej szczegółowe, inne mniej (komentarze dotyczyły na przykład tylko 2–3 zadań). Należy zatem pamiętać, że *design thinking* nie jest metodą statystyczną. Testowanie tą metodą pozwala jednak na dostrzeżenie ważnych aspektów w testowanym prototypie względem użytkownika: na co właśnie odbiorca zwraca uwagę, co go denerwuje, co zachwyci i co z kolei mógłby pominąć badacz, przygotowując kwestionariusz ankiety.

Testowanie lekcji na materiale słuchowisk radiowych: wybrane zagadnienia

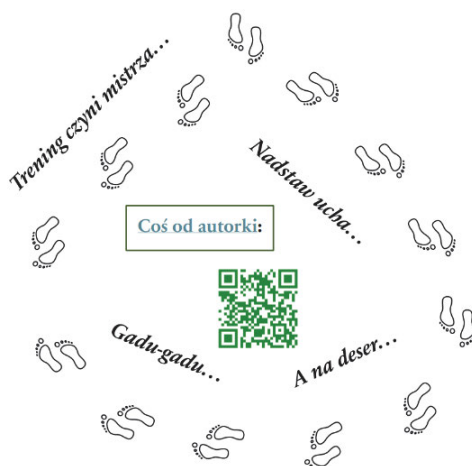
Nie sposób przedstawić wszystkich opinii z tego etapu – odpowiadając bowiem na dwa otwarte pytania, testerzy czasami zwracali uwagę na zupełnie różne elementy prototypów stworzonych na podstawie słuchowisk radiowych. Spośród ponad 400 dostępnych na stronie Teatru Polskiego Radia słuchowisk wybrano dwa: kryminał *Fun Club* Andrzeja Wnuka w reżyserii Janusza Kukuły (2023) oraz historię o życiu i śmierci wybitnej polskiej himalaistki *Pod stopami niebo i nad głową niebo (rzecz o Wandzie Rutkiewicz)* Patrycji Babickiej i Magdaleny Zarębskiej-Węgrzyn w reżyserii Józefa Opalskiego (2018). Należy nadmienić, że prototypy, czyli dwie lekcje oparte na materiale słuchowisk radiowych⁶, z jednej strony zostały przygotowane z myślą o tych samych celach edukacyjnych: znalazły się w nich zadania wzbogacające zasób leksykalny, rozwijające sprawność rozumienia ze słuchu oraz mówienia, a przy okazji także doskonalące inne kompetencje niezwiązane bezpośrednio z nauką języka polskiego (na przykład trening pamięci, zadania pobudzające wyobraźnię uczącego się *etc.*). Z drugiej strony lekcje różniły się od siebie pod kilkoma względami: tematem słuchowisk, układem zadań, rodzajem i długością tekstu zadań (lekcja na podstawie kryminału zawierała rozbudowane dialogi ze słuchowiska, które należało uzupełnić odpowiednimi wyrazami podanymi w pewien sposób jako podpowiedzi; w lekcji o Wandzie Rutkiewicz zamieszczono bardziej wymagające zadania (bez podpowiedzi)) *etc.* Zróżnicowanie zaproponowanych prototypów było celowym zabiegiem: w ten sposób można było sprawdzić, co przypadnie do gustu respondentom, zwłaszcza uczącym się języka polskiego jako obcego. Dalej zostanie przedstawionych kilka zadań oraz ich elementy, które ankietowani wymieniali w swoich odpowiedziach.

I. Wykonanie zadań na podstawie słuchowiska radiowego jest dość czasochłonne. O tym wspominali niektórzy uczący się: *Zrobienie jednej lekcji wymaga stosunkowo dużo czasu (około 2 godzin pod warunkiem, że robi się wszystkie zadania), ale zadania są naprawdę bardzo ciekawe i różnorodne, dzięki czemu lekcje nie stają się długie i męczące [U1]⁷; myślę, że warto ćwiczenia podzielić, żeby jeden temat*

⁶ Stworzone lekcje były wynikiem drugiej fazy prototypowania. Pierwsze prymitywne prototypy w postaci rysunków przedstawiały ogólny układ lekcji i książki, bez konkretnych zadań. Pomysły, które spotkały się z aprobatą respondentów podczas pierwszej fazy etapu testowania, wykorzystano w drugiej fazie etapu prototypowania, która zaowocowała dwiema lekcjami z odpowiednimi ćwiczeniami.

⁷ Tu i dalej przytoczono oryginalne cytaty z wypowiedzi respondentów, bez poprawiania błędów. Litera w kwadratowych nawiasach oznacza przedstawiciela konkretnej grupy testerów: U – uczący się, LP – lektor, dla którego język polski jest ojczysty, LO – lektor, dla którego język polski jest obcy,

odrabiać 2–3 dni po 1 god. Na przykład: 1 dzień – 45 min słuchowisko + 15 min ćwiczenia; 2 dnia – 1 god ćwiczeń; 3 dnia – zadania interaktywne + przy obecności towarzystwa [U4]. Rzeczywiście, sam odbiór słuchowiska trwa zwykle około 30–45 minut (por. *Fun Club*: 40:44; *Pod stopami niebo i nad głową niebo* (rzecz o Wandzie Rutkiewicz): 45:26). Z tej racji w jednym z prototypów (w lekcji *Fun Club*) zaproponowano dwie wersje wykonania ćwiczeń: dłuższą (wszystkie zadania) i krótszą (odsłuch słuchowiska i wykonanie zadań powtórzeniowych z sekcji *Trening czyni mistrza*; były to ćwiczenia na platformie Wordwall, fiszki Quizlet i film na YouTube). Odpowiednia podpowiedź dotycząca dwóch wariantów wykonania zadań została umieszczona na początku lekcji w filmie *Coś od autorki* (il. 1).

Il. 1. Film *Coś od autorki*. Dwie wersje wykonania zadań w lekcji *Fun Club*⁸

13% badanych w swoich odpowiedziach odniosło się do planu lekcji, pozytywnie oceniając propozycję wykonania zadań w wersji dłuższej i krótszej: [*spodobała się – K.N.] możliwość wybierać zadania (chodzi o krótszy i dłuższy wariant)* [U12]; [*Plan na początku*] [U16]; [*Pani na początku podaje 2 warianty wykonania zadań, i każdy może wybrać odpowiedni sposób*] [LO2]. Uczący się może oczywiście sam dokonać selekcji ćwiczeń, które następnie będzie stopniowo rozwiązywać, ale zamieszczona na początku lekcji podpowiedź dotycząca dwóch wersji pracy ze słuchowiskiem wydaje się pomocna w organizacji samodzielnej nauki języka polskiego.

wyuczony. Cyfra oznacza kolejność odpowiedzi. I tak, [U1] to uczący się języka polskiego, który wziął udział w testowaniu jako pierwszy ankietyowany.

⁸ Obrazki i inne grafiki w prototypach pochodzą głównie z platformy Canva (bezpłatna wersja). Na potrzeby prototypów kilka rysunków wygenerowano za pośrednictwem strony Microsoft Designer.

II. Znaczna liczba osób testowanych (44%) pozytywnie oceniła zadania powtórzeniowe umieszczone w zewnętrznych źródłach (sekcja *Trening czyni mistrza* w każdej lekcji; por. il. 2 i 3).

Trening czyni mistrza...

XIV Przypomnij sobie jeszcze raz, co było w słuchowisku:

Quizlet: "Nadstaw ucha":
powtórzenie słownictwa

Wordwall:
Co słyszać w słuchowisku?

Wordwall:
Coś dla osób
ukraińskojęzycznych

XV Tu znajdziesz inne dodatkowe zadania do poszczególnych części słuchowiska.

Część I [00'40"-10'07"]

Wordwall:
Kto jest sprawcą?

Część II [10'08"-20'51"]

YouTube:
Posłuchaj, powtórz,
napisz

Wordwall:
W sumie
to jest proste

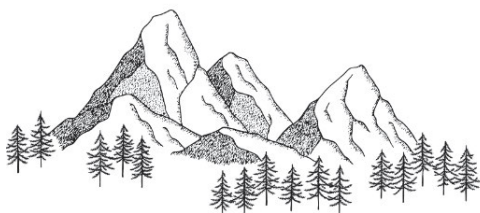
Część III [20'52"-29'47"]

Wordwall:
Spisałeś się
wyśmienicie!

Część IV [29'48"-38'53"]

Il. 2. Sekcja *Trening czyni mistrza* w lekcji *Fun Club*

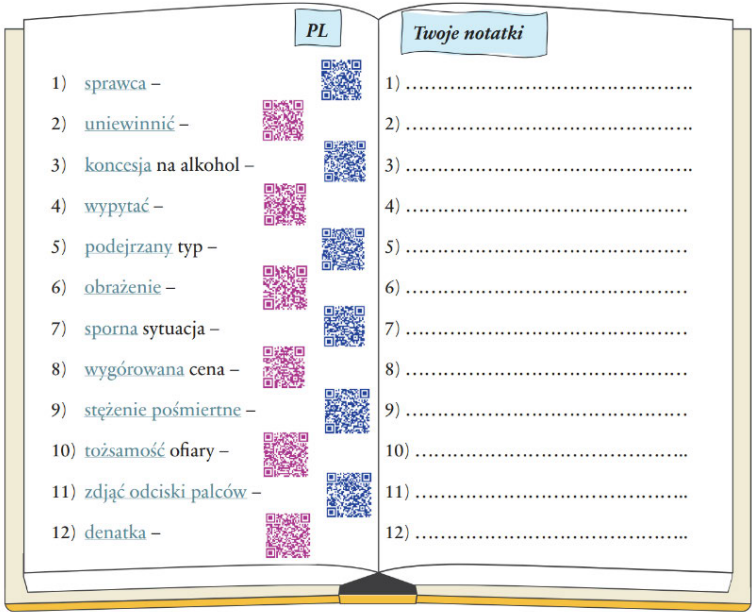
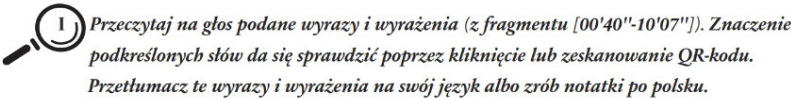
TRENING CZYNI MISTRZA...*Przypomnij sobie jeszcze raz, co było w sluchowisku:***TRENING CZYNI MISTRZA...***Mam to na końcu języka, czyli powtórzenie wyrazów:*

Il. 3. Sekcja Trening czyni mistrza w lekcji Pod stopami niebo i nad głową niebo

Jest to zdaniem respondentów dobry sposób na podsumowanie materiału: *Mamy dużo linków do różnych zadań. I to jest świetna powtórka i gramatyki, i słownictwa. Jako człowiek, który się uczy tego polskiego, dla mnie to jest bardzo dobry sposób w końcu wszystkich zadań powtórzyć nowe wyrazy, których się nauczyłam. Dobrze, że są linki do platform: większość zadań mamy w książce, a na końcu można*

zagrać w grę. I to jest interesujące nie tylko dla małych dzieci, lecz także dla osób dorosłych [U33]; Rzetelnie przygotowane powtórkowe ćwiczenia interaktywne na pewno się przydadzą [LO14].

III. Wśród zadań w sekcji *Trening czyni mistrza* były quizy sprawdzające rozumienie treści słuchowiska oraz gry utrwalające znajomość słownictwa, w tym fiszki. Wyniki testowania skłaniają do wniosku, że uczący się chcieliby mieć przygotowane słowniki do każdej lekcji: przede wszystkim w postaci fiszek i również nagrań. W lekcji na podstawie słuchowiska o Wandzie Rutkiewicz jako pomoc w nauce nowych wyrazów zostały podane: *Wielki słownik języka polskiego* pod redakcją Piotra Źmigrodzkiego (dalej: WSJP) oraz witryna słownikowa PWN z odpowiednimi linkami. W drugim prototypie (na podstawie kryminału) nowe słownictwo wprowadzono na kilka sposobów. W zależności od zadań zaproponowano: 1) krótką listę z podlinkowanymi słowami (każdy link prowadził do konkretnego znaczenia danego wyrazu w haśle WSJP; por. il. 4); 2) fiszki na platformie Quizlet (patrz il. 2, zadanie *Nadstaw ucha*: powtórzenie słownictwa); 3) audiosłownik, który można wykorzystać również jako dyktando i samodzielnie sprawdzić je po włączeniu napisów w filmie na kanale YouTube (patrz il. 2, zadanie *Posłuchaj, powtórz, napisz*).

Il. 4. Słownik w postaci podlinkowanych wyrazów w lekcji *Fun Club*

Testerzy częściej (25%) zwracali uwagę na dwie ostatnie opcje (fiszek i audiosłownik), na przykład: *W drugiej lekcji były słowniczki. Sam rzadko robię takie słowniczki, ale dobrze, że w tej książce nowe słowa są napisane za mnie. [...] Sam zwykle uczę się nowych słów z fiszek, jest taki program DuoCard (podobny do Quizlet). Podobało mi się, że to jest zrobione za mnie i nie trzeba samodzielnie coś pisać. [...] Te fiszki spodobały mi się, bo można codziennie wydzielić 10 minut i się uczyć [U25]; Jeszcze bardzo mi się spodobał filmik z nagraniem słów „Posłuchaj, powtórz, napisz” [U43]; Pozytywnie oceniam zadanie typu „Posłuchaj, powtórz, napisz”, bo ja np. miałam problem ze słowem „skrupuły”. Jeżeli jakieś takie słowo pojawi się, to bym chciała przeciwzić [U24]; „Posłuchaj, powtórz, napisz” – super! [LO14]. Należy nadmienić, że niektórzy uczący się nie skorzystali z fiszek Quizlet, ponieważ strona wymagała zalogowania się, co nie odpowiadało testerom. Dużo lepsze pod tym względem okazały się zadania na platformie Wordwall, do których respondenci dotarli bez potrzeby logowania.*

Lista z podlinkowanymi słowami także została pozytywnie oceniona przez niektórych testerów (8%): *Bardzo mi się spodobało to, że do każdego słowa w lekcji do kryminału były linki do słowników [U43]; Podoba mi się, że możemy skorzystać z kodu i zobaczyć jakiś wyraz w słowniku, co on znaczy. Bardzo mi się to podoba, bo to rzadko można zobaczyć w książkach [U35]; spodobało mi się, że były takie słowniki z linkami [U34]. Znaleźli się jednak przeciwnicy tego sposobu na wprowadzenie nowego słownictwa: pojedynczy respondenci, w tym uczący się, pisali, że liczba linków i kodów QR w lekcjach (zwłaszcza tej na podstawie kryminału) jest przytłaczająca, co z kolei rozprasza ich i zniechęca do nauki, na przykład: *Odstraszają mnie te QR-kody. Za dużo. Kiedyś kupowałam taki podręcznik i tam też były QR-kody i ja po prostu nie chciałam się nawet dotykać tego zeszytu i skanować te QR-kody, bo to dużo pracy. Telefon czasami nie działa z tymi QR-kodami i to mnie przeraża. Ale linki to jest zaleta, nie lubię QR-kodów. Drukuję podręczniki, ale tam było dużo QR-kodów i dlatego nie wydrukowałam tego [U28]; Za dużo dodatkowych aplikacji, IMHO. Chciałabym korzystać z mniejszej liczby aplikacji i źródeł informacji [U10]; Dla mojego starszego ucznia utrudniające jest to, że jest tyle linków i Qr-kodów. Ale dla młodzieży to jest pozytywna rzecz [LO8]. Ponadto, zbyt duża liczba kodów QR utrudnia korzystanie z nich: QR-kody są dobrym pomysłem, ale są zbyt blisko siebie. Kiedy skanowałam w wersji elektronicznej, musiałam bardzo powiększać, bo czasami trafiałam na inne słowo [U24]. Ostatni komentarz dotyczył listy nowych podlinkowanych słów, obok których były także kody QR (por. il. 4). Podczas rozmów na etapie testowania jedna studentka zasugerowała podanie kodu QR do ogólnego słownika: *Można zrobić odrębny słowniczek do książki, np. na GoogleDysku albo jakiś pliczek dodatkowy. Teraz wszyscy korzystają z tego Miro, może by tam coś się dało zrobić. Żeby był link do jakiegoś jednego miejsca, na którym to wszystko jest. Będzie***

jeden QR-kod do jednego ćwiczenia. I powiedzieć o tym, że wszystkie słowa tam można znaleźć [U35]. Pomysł został zaakceptowany przez osiem pozostałych studentek z tej grupy.

IV. Testerzy (raczej uczący się, ale też niektórzy lektorzy; 14%) za zaletę uznają obecność w lekcjach wyrazów potocznych (osobne fiszki ze słownictwem potocznym pojawiły się w lekcji na podstawie słuchowiska *Fun Club* (il. 5); zawierały one między innymi wyrazy: *bzdety*, *ciuch*, *wyrabiać się*, *cwany*, *przebrać się*). Przykładowo: [w lekcji „*Fun Club*” *spodobało się* – K.N.] Więcej potocznego słownictwa [U4]; nacisk na używanie wyrazów potocznych [U5]; Najbardziej *spodobało się to, że słownictwo jest zróżnicowane i zwraca się uwagę na leksykę potoczną* [LO15]; Quizlet ze slangiem (jeszcze konteksty ze słuchowiska – niesamowite!) – idealnie! [LO14].

Dlaczego papuga? Marek nazywa papugą adwokata Zakrzewskiego.

Czy zwróciłeś / zwróciłaś uwagę na to, że w słuchowisku pojawiło się wiele wyrazów potocznych?

cwany

speluna

ciuch

Zajrzyj tu: [Quizlet](#). Co za bzdety!

Na pewno znajdziesz coś ciekawego!

Il. 5. Fiszki Quizlet ze słownictwem potocznym w lekcji *Fun Club*

Co prawda, w tej samej lekcji pojawiło się również słownictwo specjalistyczne, związane z kryminalistyką (na przykład: *denatka*, *stężenie pośmiertne*, *poszlaki*). Niektórzy uczący się jednak zwracali uwagę na to, że chcieliby się nauczyć przede wszystkim słownictwa używanego w życiu codziennym: [w lekcji „*Fun Club*” *chciałabym/chciałbym zmienić* – K.N.] Więcej zadań na słowa i zdania, które mogą wystąpić w życiu codziennym [U10]; Tu były trudne wyrazy, których nie używa się w życiu codziennym albo w pracy [U18].

V. W kontekście samodzielnej nauki pozytywnie została oceniona (16% respondentów) sekcja *Pogotowie językowe* zawarta w lekcji o Wandzie Rutkiewicz, gdzie podano linki do Poradni Językowej PWN oraz do słowników elektronicznych (il. 6).

Linki zostały opatrzone odpowiednimi komentarzami. Zwrócono między innymi uwagę na to, że w Poradni Językowej można zadać swoje pytanie, ale też można znaleźć odpowiedzi językoznawców na pytania innych osób. Jako przykład przytoczono pytanie dotyczące pisowni pseudonimów – było to nawiązanie do pseudonimu jednej z bohaterek słuchowiska, polskiej himalaistki Dobrosławy Miodowicz-Wolf. Por. wypowiedzi respondentów: *Spodobało mi się to, że były takie ciekawostki*

językowe: np. o pseudonimach w Poradni Językowej. To było bardzo ciekawe i przydatne [U32]; *Bardzo mi się spodobał pomysł z „Pogotowiem językowym”* [U3]; [spodobało się – K.N.] *pogotowie językowe z wyjaśnieniem sposobu pisania polskich pseudonimów z możliwością kliknięcia w obie strony (WSJP & SJP PWN)* [U5]; *Spodobało się, że są linki do różnych słowników, poradni językowej* [LO15].

POGOTOWIE JĘZYKOWE...

Jeśli w trakcie pracy ze słuchowiskiem masz jakiegokolwiek wątpliwości dotyczące np. znaczenia niektórych wyrazów, zajrzyj do jednego ze słowników:

W słuchowisku Wanda wspomina o innej polskiej himalaistce – o Dobrosławie Miodowicz-Wolf. Ona miała pseudonim. A wiesz, jak po polsku zapisujemy pseudonimy? Znajdź odpowiedź na [stronie Poradni](#):

A jeśli borykasz się z innymi problemami językowymi, **odwiedź stronę Poradni Językowej PWN**. Być może ktoś miał dokładnie te same kłopoty, co Ty. Poza tym na stronie Poradni możesz zadać swoje pytanie i otrzymać odpowiedź językoznawcy.

II. 6. Sekcja *Pogotowie językowe* w lekcji *Pod stopami niebo i nad głową niebo*

VI. Jeśli chodzi o typy ćwiczeń, to przede wszystkim zwracano uwagę na zadania pobudzające nieszablonowe myślenie i wyobraźnię. Należy jednak podkreślić, że nie wszyscy są zwolennikami kreatywności i niektórzy obcokrajowcy, ucząc się języka polskiego, chcieliby wykonywać mniej twórcze ćwiczenia doskonalące znajomość gramatyki, słownictwa języka polskiego, rozwijające sprawność mówienia *etc.* Por.: *Wszystko, co jest związane z kreatywnością, też nie lubię* [U33]; *Mówiąc o moim własnym doświadczeniu, nie bardzo lubię zadań, w których muszę wymyślać jakieś historie czy dialogi. O wiele chętniej opowiadałabym o swoim zdaniu, dotyczącym jakiegoś pytania, niż coś wymyślałabym. Ale rozumiem, że dużo ludzi lubi akurat takie zadania* [U1]. Zdaniem jednej respondentki mankamentem zadań związanych z kreatywnością jest to, że są one czasochłonne, na co dorosła, pracująca osoba rzadko może sobie pozwolić: *Format zwykły jest mi bliższy: coś do uzupełnienia, to wymaga mniej czasu. Pierwsza lekcja [o Wandzie Rutkiewicz – K.N.] jest bardzo kreatywna, są bardziej wymagające zadania* [U43].

Na podstawie wyników testowania można jednak stwierdzić, że dużo więcej respondentów (46%) optowało za zadaniami, które w ten czy inny sposób były związane z kreatywnością (językową i ogólną), na przykład: *[spodobało się – K.N.]* *ćw. Gadu-gadu, szczególnie wywiad z kamerą* [U2]; *audiodziennik, pytania do kamery – wow! mega twórcze to jest* [LO14]; *zadanie typu zadawania dziwnych pytań* [U5]; *różne rodzaje ciekawych zadań, które pomagają ulepszyć jak mówienie, tak i słownictwo, gramatykę, leksykę, słuchanie, też rozwiązać wyobrażenie, kreatywność – i to wszystko w bardzo oryginalny sposób* [U16]; *kreatywne, zróżnicowane, nietypowe zadania* [LO2]. Więcej ćwiczeń tego typu było w lekcji o Wandzie Rutkiewicz. W prototypie na podstawie kryminału podstawowe zadania zostały oparte na dość rozbudowanych fragmentach słuchowiska, w których należało uzupełnić luki, na przykład wpisując we właściwej formie nowo poznane wyrazy, układając w pewnej kolejności litery. Uczący się zauważyli tę różnicę i pod kątem zadań pozytywniej ocenili raczej lekcję o Wandzie Rutkiewicz, na przykład: *Bardziej mi się spodobał ten temat, bo lubię kryminały, ale same zadania – z pierwszej lekcji* [U36]; *Moim zdaniem ta lekcja [Fun Club – K.N.] jest bardziej drętwa. Na zadaniu III trochę straciłam motywację coś robić dalej* [U18]; *Tu [Fun Club – K.N.] było więcej tekstu, więcej zadań, w których trzeba było po prostu coś tam pisać, wybierać. To mi się mniej podoba, nie angażuje się* [U25]. Należy wspomnieć o tym, że w celu przygotowania zadań rozwijających kreatywność uczącego się sięgnięto po literaturę fachową: *Trening kreatywności. Podręcznik dla pedagogów, psychologów i trenerów grupowych* Krzysztofa J. Szmidta (2013) oraz *Trening twórczości* Edwarda Nęcki, Aleksandry Gruszki, Jarosława Orzechowskiego i Błażeja Szymury (Nęcka i in., 2019). Zmodyfikowane w mniejszym lub większym stopniu propozycje z wymienionych książek zostały wykorzystane w prototypach.

VII. Respondenci, przede wszystkim uczący się, docenili także zadania, w których pojawiały się elementy dotyczące innych kompetencji lub sprawności niezwiązanych *stricte* z doskonaleniem znajomości języka polskiego jako obcego (il. 7 i 8).

 V *Zanim posłuchasz kolejnego fragmentu słuchowiska, przeczytaj jeden z poniższych dialogów: z odpowiednią intonacją, głośno i wyraźnie. Następnie przeczytaj ten sam dialog, ale tylko samogłoskami. Wymawiaj je płynnie. Przeczytaj dialog po raz trzeci.*

Czy czujesz różnicę? Doskonaj swoją dykcję, ucząc się polskiego!

Jeśli masz wątpliwości dotyczące wykonania tego ćwiczenia, [obejrzyj nagranie z logopedą](#) [12'35"-19'14"].

NADSTAW UCHA...

W ostatniej scenie Wanda spotyka swoich zmarłych bliskich. Szykuje się przyjęcie. Posłuchaj fragmentu słuchowiska [41'12"-43'00"]. Słuchając, zamknij oczy i postaraj się dokładnie wyobrazić sobie, co robi każdy z bohaterów. Zwróć uwagę na kolory, przedmioty etc. Po odsłuchaniu wpisz brakujące słowa.

Przyjęcie prawie gotowe. W ogrodzie wiszą girlandy ⁰świec. Od razu widać, że to dzieło mamy. Gdzie ona się podziewa? Zwariuje, gdy zobaczy, że już jestem. Zza szopy wychodzi ojciec. Jeszcze mnie nie dostrzegł. Ociera ¹ nadgarstkiem i patrzy prosto w ². Skubany! Nawet nie mrugnie. Bierze ³ i wraca. Jurek wynosi obrus i ⁴. Nabiera wody do ⁵, ścina ⁶ malwę i wkłada do środka. Stawia na ⁷. Pięknie! Kurt myje ⁸. Wie, że ja uwielbiam. Ceramiczna ⁹ z naszego dzieciństwa. Zupełnie nie pamiętam, skąd ją mamy. Kiedyś miała ¹⁰ szlaczek dookoła. Nie ma szlaczka, ale ¹¹ wciąż smakują z niej najlepiej.

- Spróbuj, Kurt: są słodkie jak tamto lato w ¹².
- Nie zjedz wszystkich! – mówisz i wkładasz mi do ust ¹³. Chcę cię ¹⁴ na znak, że masz rację, ale właśnie wchodzi dziewczyna.
- Wanda, jaka szalowa kiecka! – krzyczy „Mrówka” piskliwie, potykając się o ¹⁵.
- Baśka! Halina! – rzucamy się sobie na ¹⁶.

II. 8. Ćwiczenie zawierające element treningu pamięci i skupienia w lekcji *Pod stopami niebo i nad głową niebo*

Oprócz ćwiczeń rozwijających kreatywność wymieniono te, które były treningiem pamięci, skupienia albo poprawiały emisję głosu (30%), na przykład: *Super ćwiczenie z logopedą* [U4]; *Zadanie z logopedą było ciekawe i śmieszne. Z zadowoleniem to zrobiłam* [U33]; *linki do ćwiczenia z logopedą (to było fantastyczne)* [U43]; *Spodobało mi się zadanie XII, jest to takie ćwiczenie pamięci, choć tylko częściowo zapamiętałam słowa. Trudno było, ale też coś nowego, w podręcznikach nigdy czegoś takiego nie widziałam. Coś takiego powinno się pojawić: nasz mózg wtedy szuka innej ścieżki kognitywnej i się rozwija* [U24]; *Kiedy robiłem te lekcje, to pierwsza (o Wandzie Rutkiewicz) bardziej mi się spodobała. Tam było wykorzystano więcej metod mnemonicznych* [U25].

VIII. Wysoko (przede wszystkim przez uczących się; 24%) zostały ocenione zadania edukacyjno-rozrywkowe: krzyżówki, wykreślanki etc. Na przykład: *Bardzo mi się spodobały krzyżówki, wykreślanki* [U25]; *Spodobało mi się to pierwsze ćwiczenie – krzyżówka. Z tego ćwiczenia łatwo zrozumieć, czy mam szerokie słownictwo: czy wiem dużo przymiotników, rzeczowników czy mogę podstawić swoje wyrazy. To było dla mnie ciekawe, czy potrafię to zrobić* [U30]; *[te zadania – K.N.] pomagają traktować naukę języka jako zabawę* [U12]. Szczególnym zainteresowaniem cieszyło się ćwiczenie (22%), w którym w miejsce obrazków należało wstawić wyrazy

w odpowiedniej formie (il. 9), na przykład: *Najbardziej mi się spodobało ćwiczenie, w którym trzeba było podać słowo zamiast obrazka [U32]; Bardzo mi się spodobało zadanie, w którym trzeba było wymienić obrazki na słówka. To jest bardzo ciekawe [U35].*

NADSTAW UCHA...

Przeczytaj na głos fragment słuchowiska i w miejsce obrazków wstaw rzeczowniki we właściwej formie. Następnie odsłuchaj fragment słuchowiska [35'49"-38'05"] i sprawdź swoje odpowiedzi.

Stąpałaś kiedyś po niebie? Zanurzałaś stopy w białym ¹? W tę chmurę, która przechadza się jak ² po błękitnym pastwisku? Widziałaś kiedyś ³, co jak impresja spełnia marzenia o idealnym pięknie? Nie? To chodź, chodź ze mną. Pokażę ci. Patrz tam: paszcze skały w kapturach z trosk zbierają się do wieczornego ziewania, strapiione dniem ⁴, który nie żyje jak Bóg przykazał. Próbuja ułożyć go do ⁵, by choć na chwilę przestał złośliwie dzień, ale dzień jak seryjny ⁶ czerwieni się ze złości po ⁷, wyrzeszczając w grymasie żółtą koronę ⁸. Chodź, nie bój się. Matka noc nie pozwoli mu się długo dąsać, wpuści księżyc tylnym wejściem, by jak ⁹ chytrze zajął miejsce słońca zmęczonego od ziania ¹⁰. Chodźmy do niego. Woła nas przecież. ¹¹ silny w pełni swej jak ojciec czuwa. Stamtąd już blisko do ¹². Obiecuję, że przedstawię cię wszystkim ¹³. Tylko musimy iść, nie zatrzymuj się. Czemu stanęłaś? Czy to z powodu tego cienia, który usiadł na widnokręgu i się śmieje? Nie zwracaj na niego ¹⁴. Gdyby nie on, już byłibyśmy na ¹⁵. Mogę ci z ¹⁶. Głębokość ¹⁷ i mgły zbudować ¹⁸. Wiesz, że potrafię.

Il. 9. Zadanie z obrazkami w lekcji *Pod stopami niebo i nad głową niebo*

Z pozytywnym odzewem wśród respondentów (19%), zwłaszcza uczących się, spotkało się zadanie z wykorzystaniem sztucznej inteligencji: po wpisaniu w odpowiednim okienku swoich skojarzeń do jednego z wymyślonych wcześniej pseudonimów należało wygenerować obrazek na stronie Microsoft Designer (il. 10).

Testerzy wypowiadali się o tym ćwiczeniu następująco: *Spodobało mi się zadanie ze sztuczną inteligencją – XIV. To było dość ciekawe, ponieważ w innych książkach tego nie widziałam [U32]; na s. 14 bardzo spodobało się zadanie ze sztuczną inteligencją. To naprawdę mnie zainteresowało [U18]; Kwestia pseudonimów i próba stworzenia własnych (+ pomoc sztucznej inteligencji) wydają się bardzo interesujące [LO15].*

Nie wszystkie elementy rozrywkowe jednak przypadły do gustu respondentom. W lekcji na podstawie kryminału zaproponowano zadanie grafomotoryczne⁹ (il. 11): należało połączyć kropki tak, żeby powstała papuga. Nadmienię, że

⁹ Inspiracją do tego pomysłu stała się wypowiedź jednej z lektorek, która udzieliła wywiadu na etapie odkrywania/empatyzowania: [...] zrobiliśmy tak [...], żeby niektóre postaci były właśnie... jest

rysunek współgrał z poleceniem i ćwiczeniem na tej stronie: przytoczono bowiem frazeologizm *połączyć kropki*, którego używa jedna z głównych bohaterek słuchowiska *Fun Club*, oraz potoczny wyraz *papuga*, występujący w znaczeniu ‘adwokat’ w wypowiedzi innego bohatera.

GADU-GADU...

Rozpoznaj mnie po pseudonimach.

Uzbrój się w ołówek i kartkę. Masz 5 minut na wygenerowanie jak największej liczby pseudonimów.

Po burzy mózgów wybierz jeden pseudonim, który najbardziej pasuje do Ciebie. Podaj trzy swoje skojarzenia z tym słowem.

Następnie skorzystaj z pomocy sztucznej inteligencji do stworzenia rysunku na podstawie słów: wpisz wymyślone skojarzenia do odpowiedniego okienka na stronie np. [Microsoft Designer](#).

Czy wygenerowany obrazek dobrze oddaje Twoje skojarzenia?

Wszystko, co myślisz, powiedz na głos. Oczywiście, tylko po polsku:)

kliknij

lub zeskanuj

Np.: na podstawie wyrazów *beztroska*, *prostota*, *skwar* (skojarzeń do pseudonimu „Niezapominajka”) udało się wygenerować taki obrazek:

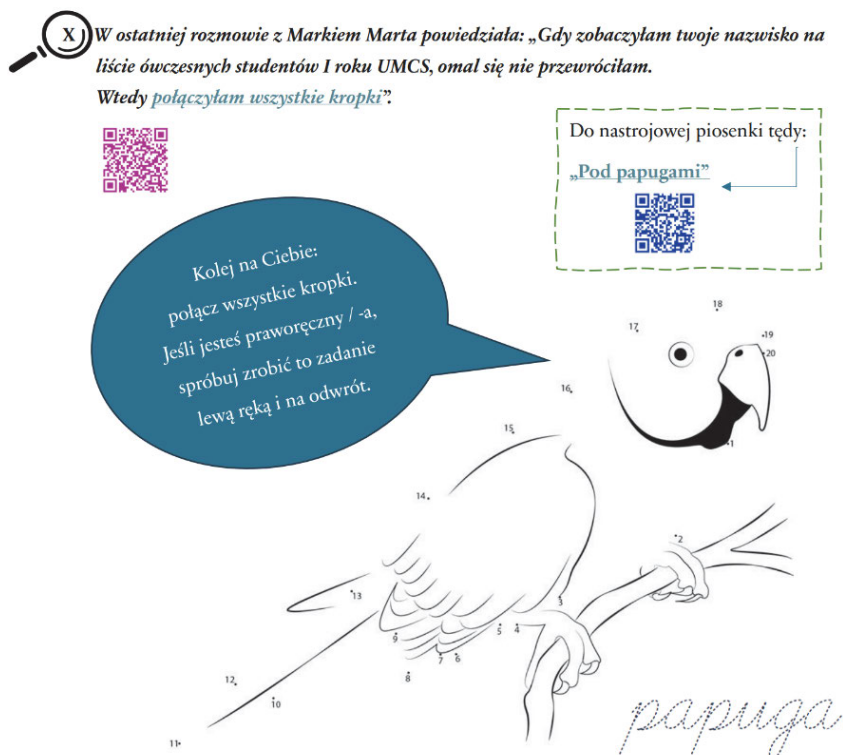
II. 10. Zadanie z wykorzystaniem sztucznej inteligencji w lekcji

Pod stopami niebo i nad głową niebo

Za wprowadzeniem tego typu zadania wypowiedziało się 8% testerów (jedna respondentka nawet połączyła kropki i narysowała papugę, choć co prawda zrobiła to za pomocą odpowiedniego programu w laptopie), na przykład: *Będę coś takiego robił. Jeśli są trudniejsze zadania, a po nich będzie takie ćwiczenie grafomotoryczne, to będzie jak wypoczynek, przerwa. Jest potwierdzone, że to wpływa na pamięć i to może mieć taki pozytywny skutek [U25]; Kiedy robię trudne zadania, to potem chce zrobić coś łatwiejszego, np. coś narysować. Więc ja bym chciała coś takiego zrobić [U24]. Więcej testerów (14%) jednak uważa, że zadania grafomotoryczne są zbędne w materiałach do nauki języka polskiego jako obcego, na przykład: *Zadania z papugą mi się spodobało, ale to też może odwrócić moją uwagę, bo zacznę się tym**

tylko zarys, tylko kontur. [...] I widzę, że czasami (wykorzystuję to sobie na zajęciach) rzeczywiście ci studenci sobie tam dorysowują. I oto taki był cel tego. Nadmienię jednak, że zaproponowane w prototypie ćwiczenie grafomotoryczne różniło się od elementów graficznych, o których wspomniała podczas wywiadu respondentka.

zajmować i już nie będą dla mnie ważne inne zadania [U41]; Jeśli chodzi o papugę (połącz kropki), to nie będę tego robiła. Nie wiem, czy warto to dodawać do książki dla poziomów B2/C1 [U43].

Il. 11. Zadanie grafomotoryczne w lekcji *Fun Club*

IX. Ciekawe dla testowanych osób (21%) okazało się dodatkowe zadanie z załączonym filmem, w którym autorka pokazuje swój sposób na wykonanie ćwiczenia (il. 12).

Zadanie polegało na tym, żeby utworzyć z liter imienia i nazwiska głównej bohaterki, czyli Wandy Rutkiewicz, jak najwięcej innych wyrazów. Na filmie autorka układa nowe słowa za pomocą klocków z literami. Oto przykładowe odpowiedzi testerów: *Uznaje się, że niektóre ćwiczenia były dla mnie trudne (może nigdy takich nie wykonałam): Tworzyć słowa z imienia i nazwiska Wandy Rutkiewicz (ale oglądając filmik dużo miałam inspiracji i sama zaczęłam inne słowa tworzyć) [U6]; Bardzo mi się spodobał filmik z klockami na początku. Ciekawie było porównać, czy są jakieś podobne wyrazy, ja znalazłam nawet dwa nowe: krzaki i warunek. Dla mnie to było ciekawe, format sam ciekawy – z klockami. Naprawdę zastanawiałam się nad tym*

zadaniem 10 minut, na początku było trudne, jaką literę wybrać, ale dla mnie było ciekawe [U30]; jednak najbardziej mi się spodobało pierwsze zadanie na rozgrzewkę oraz wideo po tym zadaniu i miłe zaskoczenie, że istnieje jeszcze tyle interesujących słów, o których nie pomyślałam [LO13]. Jedna respondentka uważa jednak, że tego typu zadania są infantylne: Wideo na początku z tymi słowami jest takie dla dzieci. Nie spodobało mi się to wideo [U28]. Por. komentarz innej ankietowanej dotyczący ogólnie przygotowanych ćwiczeń: Nie jestem pewna, jaki jest wiek przyszłych uczniów: tematy są jak dla dorosłych, ale zadania i projekt (kolor, np.) są jak dla nastolatków [U10]. Należy dodać, że czasami respondenci sugerowali ulepszenie niektórych zadań, por. propozycje dotyczące omawianego ćwiczenia: Zmienić przykład składania słów (może warto podać 1–2, max. 3. słowa składając na kościach, resztę odpowiedzi podać w kluczu) [U17]; Dla gry w słówka (rozgrzewki) bardzo przydałaby się dodatkowa strona do przycięcia z literkami (jak klocki), ponieważ moja wyobraźnia działa lepiej, gdy mogę dotykać rzeczy [U8].

NA ROZGRZEWKĘ...

Przyjrzyj się imieniu i nazwisku głównej bohaterki. Jak myślisz, ile innych słów można ułożyć z poniższych liter? Spróbuj!

W ciągu 5 minut postaraj się ułożyć jak najwięcej rzeczowników z liter tworzących imię i nazwisko polskiej himalaistki. A może najpierw chcesz pokolorować literki?..

WANDA RUTKIEWICZ

Po wykonaniu zadania zajrzyj tu: [YouTube](#) albo
Czy mamy te same wyrazy? :)

Bawmy się słowami!

Il. 12. Zadanie, w którym autorka pokazuje swój sposób na jego wykonanie,
w lekcji *Pod stopami niebo i nad głową niebo*

X. Uczący się i (w mniejszym stopniu) lektorzy zwracali uwagę na elementy związane z polską kulturą (22%), na przykład: [zadania – K.N.] ciekawe i przydatne w nauczaniu się języka polskiego i nie tylko (mam na myślach kultury i historii polskiej) [U6]; Fajnie, że jest dużo informacji o Polsce, o festiwalach, tradycjach, to pomaga nie tylko uczyć się języka a jeszcze poznawać kulturę [U12]; [spodobały się –

K.N.] *piosenki i odesłanie do elementów, związanych z kulturą (Muzeum Polskiej Piosenki)* [U1]; *Dodanie piosenek też sprzyja urozmaiceniu lekcji* [LO15]. Co prawda, niektórzy lektorzy zaznaczali jednak, że czasami zadania oparte na tekstach polskiej kultury są za trudne: *Sądzę, że zadanie X oraz polecenie dotyczące ułożenia dialogu z cytatami z piosenek są trudne. Cytaty same w sobie są wartościowe, ale może do nich warto zasugerować inne zadanie kreatywne, czyli np. link do stworzenia własnego obrazka z użyciem wybranego cytatu* [LP2]; *ale potrzebna będzie bardzo żywa i niespokojna wyobraźnia, żeby ułożyć dialog, używając cytatów:*) [LO15].

XI. Istotny dla uczących się (14%) był klucz do odpowiedzi i szybki dostęp do niego (klucz należy umieścić zaraz po lekcji), na przykład: *klucze znajdują się też po lekcji, nie trzeba sięgać u koniec podręcznika* [U12]; *Dla mnie ważne było to, że są klucze, ponieważ kiedy wykonuję takie zadania, to często nie ma kluczy i pojawiają się pytania, czy dobrze dobrałam to słowo. Kiedy nie ma, gdzie to sprawdzić, ja po prostu tracę ochotę na takie zadania* [U37]; *A najważniejsze – klucze do zadań. Bardzo często, gdy wykonuję zadania, pojawiają się pytania typu „czy dobrze dobrałam słowo?”, „czy dobrze napisałam?”, a gdy nie ma gdzie tego sprawdzić, to tracę ochotę na takie zadania. Chcę od razu sprawdzić i jeśli są błędy, to zrozumieć, co jest nie tak* [U15]. Bez precyzyjnych odpowiedzi, z którymi można zweryfikować swoje odpowiedzi, uczący się traci motywację do samodzielnej nauki.

Podsumowanie

Zaproponowane lekcje z jednej strony różniły się od siebie układem i typem zadań, tematem słuchowisk, z drugiej zaś zostały stworzone w tym samym celu: zainteresowania uczącego się języka polskiego sztuką radiową i wykorzystania tego materiału do rozwoju słownictwa, sprawności rozumienia ze słuchu oraz mówienia w języku polskim, a przy okazji też innych kompetencji niezwiązanych bezpośrednio z doskonaleniem znajomości języka polskiego (chodzi o poprawienie pamięci, emisji głosu, kreatywności). Wyniki testowania skłaniają do wniosku, że zadania na podstawie słuchowisk radiowych należy przygotowywać z myślą o ich rozrywkowo-edukacyjnym charakterze. Samo słuchowisko jest zaproszeniem do sztuki, dzięki której uczący się może również skutecznie zgłębiać tajniki polszczyzny i polskiej kultury w ogóle. Jak wykazują badania, tego typu materiały należy tak przemyśleć, żeby dobrze się sprawdzały przede wszystkim w pracy samodzielnej, ale także na zajęciach. Ze względu na czasochłonność wykonania zadań na podstawie słuchowisk radiowych – dość długich utworów – należy zadbać o skróconą i dłuższą

wersję odrabiania zaproponowanej lekcji. W zależności od czasu, którym dysponuje, czy preferencji uczący się będzie mógł wybrać najbardziej satysfakcjonujący go wariant. W celu ułatwienia samodzielnej nauki należy zapewnić dostęp do pomocnych źródeł, na przykład do dostępnych w Internecie słowników, stron, na których można zapytać specjalistów o radę dotyczącą pewnych zagadnień językowych (Poradnia Językowa PWN). Ponadto, bardzo pożądane są słowniki przygotowane do każdej lekcji w postaci fiszek (z których można skorzystać bez logowania się na platformie) oraz nagrań. Sporządzając listę nowych wyrazów pochodzących ze słuchowisk radiowych, warto uwzględnić słownictwo częściej używane w życiu codziennym, a także wyrazy potoczne, na co szczególnie zwracali uwagę testowani respondenci uczący się języka polskiego. Oprócz ćwiczeń podstawowych lekcja powinna zawierać zadania powtórzeniowe – dodatkowe gry na platformach. Z pozytywnym odzewem wśród testerów, zwłaszcza uczących się, spotkały się zadania, z których (poza doskonaleniem znajomości języka polskiego) płyną dodatkowe korzyści: rozwój kreatywności, trening pamięci, poprawa emisji głosu *etc.* Mile widziane są ćwiczenia przygotowane w atrakcyjniejszej dla odbiorców formie, na przykład w postaci rebusów, zadań z obrazkami, krzyżówek, wykreślanek. Za inspirowanie respondenci (przede wszystkim uczący się) uznali film, w którym autorka pokazuje swój sposób na wykonanie zadania. Nieodzownym elementem ułatwiającym samodzielną pracę jest klucz do odpowiedzi, umieszczony zaraz po każdej lekcji (a nie na końcu książki).

Bibliografia

- Babicka P., Zarębska-Węgrzyn M. [autorki], Opalski J. [reżyser], 2018, *Pod stopami niebo i nad głową niebo (rzecz o Wandzie Rutkiewicz)*, Podcasty – Polskie Radio, 16.04.2018, <https://podcasty.polskieradio.pl/track/f616982d-e783-48ef-a40d-fdd5c104afa3> [dostęp: 29.08.2024].
- Bachura J., 2012, *Odslony wyobraźni. Współczesne słuchowisko radiowe*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń.
- Bardijewska S., 2001, *Nagie słowo: rzecz o słuchowisku*, Dom Wydawniczy „Elipsa”, Warszawa.
- Barkowska K. i in., 2024, *Warszawa i Ryga w piosence na lekcjach języka polskiego jako obcego*, Instytut Badań Literackich PAN, Warszawa, <https://ibl.waw.pl/pl/instytut/aktualnosci/1434-podrecznik-warszawa-i-ryga-w-piosence-na-lekcjach-jezyka-polskie-go-jako-obcego-gotowy-do-pobrania> [dostęp: 29.08.2024].
- Budzik J.H., Tambor A., 2018, *Polska półka filmowa. Krótkometrażowe filmy aktorskie i animowane w nauczaniu języka polskiego jako obcego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.

- Gołębiowska M. i in., 2022, *Laboratorium Design Thinking. Kurs design thinking dla nauczycieli akademickich nauk społecznych*, Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin, <https://repozytorium.kul.pl/server/api/core/bitstreams/3104c6ce-295a-4ee2-8a0c-00747238c189/content> [dostęp: 29.08.2024].
- Hajduk-Gawron W., 2003, *Czytaj po polsku*, t. 1: Bolesław Prus „Kamizelka”, „Z legend dawnego Egiptu”. *Materiały pomocnicze do nauki języka polskiego jako obcego. Edycja dla początkujących (poziom A1/A2)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.
- Majkiewicz A., Tambor J., 2022, *Śpiewaj po polsku*, wyd. 4 popr. i zm., Wydawnictwo Gnome, Katowice, <https://www.sjlkp.us.edu.pl/wp-content/uploads/2022/06/Spiewajaco-po-polsku.pdf> [dostęp: 29.08.2024].
- Michalska-Dominiak B., Grocholiński P., 2019, *Poradnik design thinking – czyli jak wykorzystać myślenie projektowe w biznesie*, Wydawnictwo Onepress, Gliwice.
- Microsoft Designer, <https://designer.microsoft.com/image-creator> [dostęp: 29.08.2024].
- Nęcka E. i in., 2019, *Trening twórczości*, Smak słowa, Sopot.
- Nikołajczuk Ch., 2020, *Słuchowisko radiowe na zajęciach języka polskiego jako obcego: pomysł lekcji oraz opinie studentów lwowskiej polonistyki*, „Kształcenie Językowe”, t. 18 (28), s. 75–88, [https://doi.org/10.19195/1642-5782.18\(28\).6](https://doi.org/10.19195/1642-5782.18(28).6).
- Pawlik A., 2014, *Teatr radiowy i jego gatunki*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń.
- Pleszkun-Olejniczakowa E., Bachura J., Pawlik A., 2011, *Dwa Teatry. Studia z zakresu teorii i interpretacji sztuki słuchowiskowej*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń.
- Quizlet, <https://quizlet.com/latest> [dostęp: 29.08.2024].
- Szmidt K.J., 2013, *Trening kreatywności. Podręcznik dla pedagogów, psychologów i trenerów grupowych*, wyd. 2 poszerz., Helion, Gliwice.
- Tambor J., Gęsina T., 2024, *Czytaj po polsku*, t. 18: Gustaw Morcinek „O tym, jak górnik Maśłok kramarzył ze Skarbnikiem”, „O Skarbniku, duchu kopalni”. *Materiały pomocnicze do nauki języka polskiego jako obcego. Edycja dla początkujących (poziom A1/A2). Polska Regionalna*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.
- Trębska-Kerntopf A., 2008, *Co słyszeć w słuchowisku, czyli o technikach pracy z teatrem wyobraźni na zajęciach języka polskiego jako obcego*, „Acta Univeritatis Lodzensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców”, nr 18, s. 63–69.
- Trześniewska-Nowak A., 2020, *Antologia wierszy dla dzieci z zadaniami*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, <https://phavi.umcs.pl/at/attachments/2021/0127/125428-antologia-wierszy.pdf> [dostęp: 29.08.2024].
- Wnuk A. [autor], Kukuła J. [reżyser], 2023, *Fun Club*, Podcasty – Polskie Radio, 05.11.2023, <https://podcasty.polskieradio.pl/track/8574e569-eec8-47a8-9228-6b93c150b436> [dostęp: 29.08.2024].
- Wordwall, <https://wordwall.net> [dostęp: 29.08.2024].

Khrystyna Nikolaichuk – dr, docent w Katedrze Filologii Polskiej w Narodowym Uniwersytecie Lwowskim im. Iwana Franki we Lwowie (Ukraina). Zainteresowania naukowe: frazeologia, glottodydaktyka, łączliwość leksykalno-semantyczna, *design thinking*, rozwój kreatywności osób dorosłych.

Khrystyna Nikolaichuk – PhD, Associate Professor, Department of Polish Philology, Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, Ukraine. Research interests: phraseology, glottodidactics, lexical-semantic collocability, design thinking, the development of creativity in adulthood.